

Dezvoltarea meseriilor in orasul Dorohoi intre 1878-1900

1. Procesul evolutiv al meseriasilor

Ca forma de activitate omeneasca,meseriile au aparut in antichitate.La pragul de trecere de la oranduirea scavagista la cea feudala,datorita unor conditii social-economice obiective,meseriile aveau sa decada pana aproape de desfiintarea lor.Incet,incet,de-a lungul evului mediu,ele se vor reface dand nastere unor centre mestesugaresti si comerciale.Dar aveau sa treaca sute de ani pana la revolutionarea meseriei patriarhale care se petrecea la inceputul apartieie capitalismului.

La origine mestesugul(in sens de meserie aici) « este indisponibil legat...de agricultura ».Are la inceput caracter de industrie casnica. « Prin industria casnica se intelege prelucrarea de materii prime proprii in cadrul insusi al gospodariei care le produce »

Produsele obtinute nu fac obiectul vanzarii la piata.Ele se deosebesc un cadru restrans din viata sociala a unei comunitatii(sat,oras).Fata de sat meseriile aint mai larg reprezentate la oras pentru ca aici meseriasul are posibilitatea de a lua contact cu un numar mai mare de clienti,raspuzand cerintelor acestora.Meseria,sub prima sa forma de industrie care se rupe de agricultura,inseamna producerea de articole la comanda consumatorului.La un moment dat micul meserias va da o cantitate mai mare de produse realizate.In acest caz meseriile vor imbraca un dublu aspect :la comanda si ca mica productie de marfuri.Astfel, « trecerea de la meserie la comanda,spre meseria mica producatoare de marfuri trebuie considerata ca o etapa in dezvoltarea organizarii industriale ».

2. Industria casnica

Situata in parte nordica a Tarii de Sus,Dorohoi este un oras de campie.Existententa sa este semnalata inca inaintea de intemeierea Tarii Moldovei.A aparut ca centru comercial si de tranzit,ca « .loc de popas »pentru caravanele negustoresti ce veneau din Polonia si mergeau catre ceilaltii de la Marea Neagra.Caracterul sau de oras comercial s-a pastrat pana in primele decenii ale secolului XX-lea .Tot aici se dezvolta tot felul de meserii,legate mai ales de agricultura .Persistenta meseriilor alaturi de comert este o caracteristica a orasului.

Amaentineria pana tarziu,a meseriilor in forma lor cea mai simpla cand,in cea mai mare parte a tarii ele fusesera inlocuite cu « cooperatia capitalista simpla,manufatura centralizata si descetralizata,fabrica... »,constituie o particularitate a Dorohoiului.Chiar scriitorul Ion Calugaru vedea imaginea orasului Dorohoi,acestui targ patriarhal, «alcatuita pestrit din ciubotari,croitari,zidari,ciurari, « catapi »,brijari,potcovari,turtari,mistiti,precupeti,calici »

Situandu-se într-o regiune agricolă, Dorohoi trebuia să satisfacă nevoile țăranilor din împrejurimi. La rândul lor țăranii asigurau orașului acele produse de care acesta avea nevoie. Până în zilele noastre țărăncile, având în zilele de targ-mare și duminică-scoarte, diverse împletituri și cusături de mare fințete artistică, rezultate dintr-o ocupație milenară. Scarmanatul, torsul, țesutul, și altele erau ocupațiile sezoniere chiar ale dorohoiencilor de la marginile orașului și se realizau în deosebi toamna și iarna. Aceasta, pentru că ocupația de bază a familiilor marginase era agricultura. Numai în acele gospodării lipsite de pământ, membrii de familie erau nevoiți să caute acele ocupații care le asigură existența lor și familiilor lor. Fenomenul este bine precizat în literatura istorică. Acei membri de familie lipsiți de mijloace de existență își încercau norocul prin practicarea unor meserii, cu timpul, le puteau aduce un oarecare câștig. Țesutul covoarelor, dulgheria, frângeria, potcovaria, confecționarea acoperișurilor la case, erau realizate de una sau mai multe persoane din cadrul gospodăriei lipsite de terenuri agricole.

În meseriile prelucrătoare (țesutul, frângeria, prelucrarea pieilor brute, vopsitul țesăturilor de casă etc.) materia primă era asigurată de gospodăria însăși. « Prin urmare spune G. Zane - industria casnică propune o activitate economică de prelucrare industrială, efectuată de unul sau mai mulți membri ai unei familii în cadrul propriei lor gospodării, care folosește unelte proprii și prelucraza materii prime produse în cadrul gospodăriei lor.

Statisticile de atunci nu ne îngăduie să prezentăm date suficiente despre industria casnică dorohoiană, din cauza întocmirii lor defectuase. Din aceleași motive nu putem prezenta ideal legătură dintre industria casnică și meseria propriu-zisă, anumite date comparative, de pildă. Istoricii sînt unanimi când susțin că, la început, industria casnică se confunda cu meseria, când meseriasul cap de familie își exercita meseria ajutat de ceilalți membri ai familiei sale. Există însă și o deosebire între ele: Meseria nu se produce niciodată propriu-zis pentru nevoile de familie; o meserie se exercită fie pentru o anumită clientelă, fie pentru piață ». Ciubotarii nu foloseau decât o pereche sau două de ciubote pentru ei însăși. Ceea ce realizau în plus era pentru clienții lor. Materia primă - pielea - putea fi obținută de la animalele din propria gospodărie sau de la cei cărora urma să le confecționeze perechea de ghete sau ciubote. Pielea pentru ciubote și-o puteau dubla singuri. Confecționerii de încălțăminte puteau fi ajutați și de alți membri ai familiei.

În partea vestică a orașului la locul numit « Caramidarie » cetățenii își făceau singuri caramizile pentru case. Unii dintre ei se vor fi specializat, vânzând caramida produsă diferiților clienți, desigur mai bogați, cei săraci ridicându-și case din chirpici și brine. Stolerii (dulgherii, cei care se ocupau de lemnăria caselor, făceau și stolerii) făceau și stolerii, pe care apoi le îndrăleau. Spre deosebire de cizmari, de pildă, a căror meserie se practica în tot timpul anului, caramidarii și stolerii lucrau mai ales vara. Pentru munca lor puteau fi răsplătiți « fie în bani, fie în natură ». Primeau, de obicei, tainuri (plata în produse agricole, branza, carne etc), dar și hrană și cazare pe timpul efectuării lucrării, de cele mai multe ori. În satele din jurul orașului Dorohoi cercetate de noi, obiceiul se păstrează și astăzi cînd este vorba de fintinari, de constructori de atenanse etc. Meseriile amintite, precum și altele

ca :tabacaria,hamuraria,curelaria,luminaria,blanaria,cojocaria,produceea de caramizi sau diferitele « impletituri de paie,trestie,rachita,nuele sau par,cosuri,rogojini,traiste... »si altele.au facut obiectul activitatii social-economice si in orasul Dorohoi,la finele secolului trecut.Reprezentand traditia,pe multe din ele dorohoiinii le-au purtat din tata in fiu pina in zilele noastre,neschimbandu-se pe parcurs decit conditiile producerii lor.

In drumul ei ascendent spre forme noi,superioare,industria casnica dorohoiana avea sa intre intr-un contact tot mai stans cu piata.De aici,ea se va aproviziona cu cele necesare ei.Concomitent,vacreste si numarul meseriasilor,in mod obiectiv,pentru ca date statistice care sa ilustreze aceasta crestere ne lipsesc,iar lucrurile stintifice,celelalte informatii cercetate de noi privesc problema la modul general.

La sfarsitul secolului al XIX-lea,cand importurile de marfuri straine asalteaza tot mai mult piata interna,economistii acelor vremuri sesizeaza o retragere tot mai accentuata a industriei casnice in cea mai mare parte a tarii.In Dorohoi se pare insa ca situatia e alta. « Ramura tesaturilor(de la un timp incoace)incepu a lua o frumoasa ezvoltare prin straduinta mai multor proprietarese mari ».Dar nu este vorba de munca capitalistica la vdomiciliu-forma spre care tinde industria casnica-ci de o incurajare a industriei casnice in ramura textila.Deci,la Dorohoi,industria textila si alte meserii casnice,nu numai a nu decad ca in alte regiuni ale tarii,ci,dimpotriva,se mentin la un nivel ridicat.Munca capitalistica la domiciliu in ramura textila,ca si in alte ramuri,nu va gasi teren propice,din cauza asezarii Dorohoiului intr-o regiune izolata.Productia textila acoperea numai cerintele pietei locale si a imprejurimi.De aceea tesatorul dorohoian,de pilda,nicinici,nu va avea nevoie,sau va avea nevoie de cantitati infirme de materie prima-bumbacul-sosit din import.Cea mai mare parte a materiei prime i-o ofera tesatorului(sau tesatoarei),piata locala sau gospodaria taraneasca :lina,in,cinepa.lata de ce,la dorohoi,industria casnica,aceasta activitate patriarhala,se va mentine alaturi de mica productie de marfuri si atelierul cooperatiei capitaliste simple.

3.Meseriile la comanda

Industria casnica este generatoare de meserii libere,individuale,de sine statatoare.Trecerea de la industria casnica la meseria propriuzisa se face printr-un proces istoric si social-economic indelungat.

Incercand sa determine stadiile capitalismului in industrie,Lenin va sesiza evolutia industriei casnice,pana la desprinderea din sinul ei a meseriilor propriu-zise,pentru ca,de aici incolo,sa treaca la analiza profunda,stintifica a studiilor productiei de marfuri.

Pentru orasul Dorohoi,meseria la comanda nu este atestata in statistici,dar ea a existat.Facind parte din cadrul general de dezvoltare a meseriilor,ele,meseriile la comanda se incadreaza in procesul istoric de crestere si perfectionare a meseriilor ,de transformari spectaculoase,care tind spre meseria ideala,statornica,bine precizata.absolut neesara.

Meseriile la comanda,vor fi destul de numeroase,alaturi de cele apartinand industriei casnice inferioare de industrie,vor suplini impreuna cea mai mare parte a cerintelor orasenilor,deoarce formele superioare ale industriei,manufactura si fabrica,vor fi slab reprezentate in oras.Meseriasi

fierari,potcovari,tocilari,tamplari,rotari,dogari,pielari,cojocari,croitari(de straie barbatesti si de dama)isi realizau productia pentru comanda in locuinta sau atelierul lor propriu sau la domiciliu clientului,folosindu-se de uneltele lor simple aflate in proprietate personala,confectionate de ei sau imprumutate.

In aceste conditii produsul muncii lor nu putea sa apara pe piata.Acest produs al munci lor nu era pentru piata decat « circulatia marfurilor,in cazul cind meseriasul este platit cu bani sau cind vinde partea de produs primita pentru munca depusa,cumparand materii prime si unelte de productie »

In cadrul meseriilor la comanda,femeile au avut si ele un rol destul de insemnat,impartasind acele meserii cu traditii mai vechi.Chiar din « Scoala primara pentru fete »se putea invata si «felurite cusaturi,impletiturisi bordei »

In categoria meseriasilor la comanda se includ dupa parerea noastra si cotiguarii,sacagiisi barbaierii.Nu suntem informatii asupra numarului lor,a serviciilor acestora,a cerintelor meseriei lor in oras.Citeva date asupra numarului unor meseriasi la comanda ne da statistica din 1885.Din ea aflam existenta a 3 « boengii »,3 legatori de cartii,1 argintar,2 cearsonicari.Nu avem insa,din pacate,nici un fel de stiri privind relatiile dintre ei si solicitantii unor astfel de meserii.

4.Mica productie de marfuri

Daca in industria casnica si in meseria la comanda putine au fost exemple aduse in sprijinul existentei lor in orasul Dorohoi,micaproductie de marfuri este reprezentata.Neindoielic,in productia de marfuri simpla au fost incluse si meseriile la comanda , greu de stabilit dupa statisticile de atunci,datorita aspectelor complicate pe care le prezentau.Trecerea de la meseria la comanda la mica productie de marfuri s-a facut lent,cu predominarea,la inceput,a productiei meseriasilor la comanda ,cu existenta lor paralela aproximativ egala intr-o etapa mai evoluata si,in sfarsit,cu predominarea micii productii de marfuri.O data ajunsa in contact cu piata ,micul mestesugar trece la productia pentru piata,adica devine producator de marfuri.Tendinta aceasta de transformare a micilor meserii amintite pana acum,in meserii producatoare pentru piata,a trecerii de la « meseria la comanda...spre mica productie de marfuri »va duce la o clarificare a meseriilor dorohoiene,mai bine distincte chiar si in statistici.Astfel,statistic Dorohoiului din 1886,deja mentionata,cuprinde mai multe date referitoare la meserisii mici producatori pentru piata.Potrivit acestei statistici,in industria pielariei,existau 2 « curelari si salari « Meseria lor se intemeia pe productia de curele sei si hamuri din piele,deservind atit caii dorohoienilor destul de numerosi,cat si caii cetatenilor din afara orasului.De aceea numarul meseriasilor ni se pare prea mic fata de cantitate de servicii necesara.Apoi nu este exclus ca unitatea militara din oras sa-si fi avut pielarii ei.

Statistica din 1885 ,consemneaza si 3 « blinari »si 4 cojocari.Productia blanurilor se refera la confectionarea de imbracaminte din stoffe groase taranesti(sumane)Atit blanuri,cit si cojocarii isi procurau materialul(piei de oaie si miel pentru caciulii,cojoace etc),fie de la clientii vanzatori,fie de pe piata in zilele de targ,fie de la negustorii

intermediari între producătorii de marfuri, deoarece o bună parte a producției lor este destinată deservirii la domiciliu de către producătorul însuși, în pravația sa, dacă o are, în piață sau iarmaroace sau prin negustorul cu astfel de articole.

Un caracter mai pronunțat de mică producție de marfuri îl aveau ramurile: croitorie pentru bărbați și femei, rotarie și dulgherie, strungarie, mobilă din lemn, tinichigerie. Cei 5 croitori pentru bărbați și 5 croitori pentru femei, menționați în statistica din 1885, mergeau de la croitoria odinioară la croitorie de lux. Erau meserii individuale de sine statătoare, în care mestesugarul devenea un profesionist, ajutat, desigur, și de alții membri de familie, poate și de 1-2 lucrători sau chiar mai mulți.

Incroitorie, în tamplărie (cea de mobilă în primul rând), în tinicherie, poate fi cunoscută o oarecare diviziune a muncii: croitorul care produce pentru piață are nevoie de ajutoare pentru a grăbi procesul de producție. El este cel care se ocupă cu prelucrarea materialului, cu măsurarea și înșăilarea lui, pe care îl dă la cusut ajutoarelor sale (membrii de familie, lucrătorii angajați). El tinde mereu spre o adâncire a propriului său proces de muncă. Aceeași situație se află și în ramura lemnului, reprezentată, după statistica din 1885, de către 9 rotari și dulgheri, de un strungar în lemn, și de 3 confecționeri individuali de mobilă din lemn. Rotaria și dulgheria necesită eforturi fizice mari, o mare bună organizare a muncii, un număr mai mare de lucrători. Putea să se desfășoare și sub cerul liber. În schimb meseriașul strungar, confecționerul de mobilă, aveau neapărată nevoie de un mic atelier, un sopron etc. în care să-și exercite meseria și în care să-și depoziteze produsele meseriei lor mai fine și, deci, mai scumpe, decât ale rotarului, dulgherului, dogarului. Nu consideram necesare și alte exemple.

Numărul mai mare de muncitori, diviziune mai largă a muncii, specializarea meseriașului mic producător de marfuri, nu duc încă la o formă superioară de industrie capitalista, la cooperativă capitalista simplă, pentru că nu este vorba de un tip special de atelier, de un capital banesc.

Sintetizând datele referitoare la meseriile la comandă sau la mică producție de marfuri după statistica din 1885, am ajuns la concluzia că din totalul de 43 meseriași români și evrei, 35 erau mici producători de marfuri, iar 8 erau meseriași la comandă. Să notăm că numărul meseriașilor la comandă a fost infinit mai mare, dar că statistica a cuprins numai pe acei meseriași care aveau oarecare venituri. Producția meseriașilor la comandă nu putea fi reglementată la acea vreme.

Pe baza statisticii din 1885, am putut determina, cașă, câteva meserii la comandă: boiangii, legători de cărți, ceasornicari; alte câteva: curelari și selari, jocari, blanuri etc., pot fi incluse atât în rîndul meseriilor la comandă, cât și în cadrul micii producții de marfuri; în sfîrșit, celelalte meserii (croitorie bărbați și de femei, rotarie, dulgherie, strungarie, mobilieri, tinichigii etc.) se includ aproape fără rezerve în sfera micii producții de marfuri. Acesta ar fi calea generală de trecere de la forme mai simple la forme mai complexe ale meseriilor.

Apariția în Dorohoi, spre finele secolului al XIX-lea a cooperativii capitaliste simple, manufacturii și fabricii, preluarea de către negustori a produselor micilor producători de marfuri, constituie factori ai adîncirii diviziunii sociale a muncii. Dispar unele meserii și apar altele noi. Intermediarul cu diversele sale operațiuni negustorești lovește în valoarea produselor meseriașilor. Independent de voința sa, muncitorul va intra în acest circuit pentru că « pentru el valoarea de întrebuințare nemijlocită a marfii constă

in a fi purtatoare a valorii de schimb,deci un mijloc de schimb.Relatiile sale cu negustorul il vor situa tot mai mult intr-o pozitie de inferioritate fata de negustor.Apar contradictii nu numai intre meserias si negustor,ci si intre meseriasii insisi.

Macinata de contadictii este indeosebi ramura alimentara.Usurinta obtinerii cistigului din vanzarea carnilor,de pilda,ridica un mare numar de solicitanti,dornici sa deschida trunchiuri de carne sau casapii.o evidenta clara nu avem pentru ca marea lor majoritate aveau activitate sezoniera.Cresteau ca numar in sezon,toamna si iarna,si descresteau in restul anului.Intr-o sedinta a consiliului Primariei Dorohoi din 6 aprilie 1878 s-au dat aprobari pentru deschiderea a 6 casapii.Tot atunci alte doua trunchiuri de caspie sint infiintate pe un an.In antepriza era data si fabricarea piini,tot pe timp determinat (sezoane)

In faza de inceput a micii productii de marfuri,numarul micilor patroni este aproape egal cu cea al meseriilor imbratisate.Dar pe masura ce meseriile se diversifica,dispar,se transforma etc.numarul patronilor dispare tot mai mult in masa meseriasilor(lucratorilor) de rind,care,la sfirsitul secolului al XIX-lea,a crescut considerabil inDorohoi.Astfel,statistica populatiei din 1889,cuprindea,pe langa alte categorii de cetateni incadrati in diferite profesii si 605 meseriasi,79 calfe si 74 ucenici,in total 758 meseriasi,calfe si ucenici.Statistica nu ne lamureste citi dintre acestia sint meseriasi la comanda,citi meseriasi mici producatori de marfuri si citi apartin cooperatiei capitaliste simple si manufacturii.Cu atat mai mult cu,cit timpul de atelier al micii productii de marfuri se confunda ,in general,cu cel al cooperatiei capitaliste simple.Dar,cum am aratat,meseriile la comanda nu au fost evidentiata in statistici din cauza caracterului lor eterogen,iar cooperatia capitalista simpla o putem determina pe baza capitalului investit in productie(care face obiectul unei alte lucrari-n.a).Inseamna ca majoritatea covarsitoarea a meseriasilor o formeaza mici producatori de marfuri.La sfirsitul deceniului al 9-lea cooperatie capitalista isi cistigase totusi un loc important in economia orasului.Pe baza celor aratate mai sus,putem trage citeva concluzii privind trecerea de la meseria propriu –zisa la cooperatia capitalista simpla si manufactura in orasul Dorohoi,rezultat al unei dezvoltari obiective :

a)numarul meseriasilor si al meseriilor a crescut foarte mult la sfarsitul secolului al XIX-lea ;

b)aparitia calfelor si ucenicilor,deci a lucratorilor salariati,in marea lor majoritate necalificati,confirma,incontestabil si in numar tot mai mare,existenta atelierelor de cooperatie capitalista simpla si de manufactura(ultima in proportie mult mai mica,desigur)

c)lucratorul salariat indeplineste un rol din ce in ce mai mare in activitate economica,in masura in care numarul membrilor familiei meseriasul scade.

Aparitia cooperatiei capitaliste simple si a manufacturii va duce la inlaturarea unui mare numar de mici meseriasi producatorii de marfuri.Tocmai in numarul mare al meseriilor mici productii de marfuri sta propriu declin al acesteia.Intregul proces nu poate fi inteles decat printr-o studiere atenta a relatiilor acelor vremuri.

5.Situatai meseriasilor in cadrul micii productii de marfuri

În atmosfera generală de la sfârșitul secolului al XIX-lea, meseriasul mic producător de marfuri din Dorohoi, are de realizat o serie de probleme legate de lupta sa pentru existență. În cadrul industriei casnice, ca și în cel al meseriei la comandă, activitatea ca meserias era sporadică. O mare parte a timpului o folosea în activitatea de bază-agricultură. Situația se va modifica când va trece la producția pentru piață. El se va vedea nevoit să-și apere poziția cucerită între ceilalți meseriași, mai ales în marile orașe ale țării.

În Dorohoi, conflictele dintre meseriași, dintre aceștia și atroni, dintre patroni și meseriași pe de o parte și negustori pe de altă parte nu capătă forme violente. Mai curând meseriașii luptă cu oficialitățile, uitându-și uneori această luptă este și împotriva propriului lor interes. Documentele scot în evidență pira unor meseriași împotriva altora, vădind tendința de însușire a meseriei celui pierdut. Când primăria urbei Dorohoi va lua măsuri împotriva celor care nu respectau condițiile de igienă la tăierea și vânzarea cărnii de vită, de măscuți, de miel etc., proprietarii de case și lucrătorii abatorului din oraș vor fi nemulțumiți. Ei nu înțelegeau valoarea măsurilor luate de primărie contra molimelor dese din acea perioadă, înaintând petiții cu plângeri către primărie, prefectură, minister. Una din aceste plângeri suna astfel: « De când ne-am născut profesiunea noastră este tăietori de măscuți și vânzatori de carne ; n-am fost niciodată constinși de măscuți ce tăiem, să(ii) punem sub revizuirea medicului. Regula se aplică numai tăietorilor români ; evreii beneficiau de un ritual special în care autoritățile nu se amestecau. Îndirjirea caselor români ca fi, din această cauză sporită. La constrângerea lor de către autorități, tăietorii români vor răspunde prin diverse modalități de sustragere. Încercând să pună capăt sustragerilor de la ordine, primăria a votat un regulament care a fost popularizat în rîndul meseriașilor.

Dacă la începutul perioadei tratate situația meseriașilor era destul de bună, pe la 1900 această situație se înrăutățește. Ea face obiectul unor studii și articole ale vremii. Într-un articol intitulat « Cestiunea meseriilor se spunea, printre altele ; « La noi, meseriașii, cea mai mare parte, nu au atelierele lor și nici călfe și ucenici la învățatura. La noi dacă se găsesc citiva care au cite un atelier și cel mult o călfă sau două și un ucenic... iar în ce privește lucrătorii aceștia sînt prea mulți. dar nepregătiți ». Și mai departe : « Ca să scoată călfe și ucenici, acesta se întâmplă rar și mai mult la citeva ateliere de fierărie și citeodată la cele de ciubotărie ; iar celelalte mesetuguri la noi se execută personal de însuși stăpînul care e și călfă și ucenic. Aceasta se datorește multimei de mesetugari, pe de o parte, lipsei cererii de lucru, pe de altă parte de inferioarei lor educațiuni profesionale ».

Imposibilitatea de a câștiga a dus la scăderea veniturilor personale ale meseriașilor mici producători de marfuri, la accentuarea exploatării forței de muncă. Mulți meseriași vor dispărea angajându-se la acei patroni cu ateliere mai bine încheiate, cu posibilități mai mari de dezvoltare și acumulare de capital. Schimbarea poziției economice și sociale a fostilor mici producători de marfuri, a călfelor și ucenicilor, a altor lucrători dorohoieni, îi va aduce pe aceștia în situația de a depune în favoarea mesterilor patroni « o muncă grea și încordată de 14-16 ore pe zi cu noaptea ».

Grea era și situația absolvenților celor două școli profesionale de meseriași : una de croitorie și alta de ciubotărie. » Nedeprinsi cu nevoia și mizeria le-a venit greu » să muncească în canilitate de călfe în atelierele mesterilor patroni, spre deosebire

de « lucratori,calfe cu alte cuvinte,pregatiti in particular »care « astfel inteleg meseria,sint...obisnuiti cu toate nevoile’

In perioada1878-1900 cistigul unui lucrator salariat,abia putea acoperi nevoile unei familii sarace.Citeva date desprinse din documentele cercetate,ilustreaza aceasta situatie.Astfel,in perioada data,cistigul unui lucrator salariat a variat intre 1-3 lei.Accidental,in lunile iuliu,august,septembrie 1892,cistigul lucratorului zidar a ajuns pina la 7 lei.Castigul lemnarului este de asemenea nesatisfacator fata de majoritatea celorlalti meseriasi.Nu avem date asupra cistigului ucenicilor,care,desigur,era mult mai mic.

Agravarea situatieie micilor mestesugari,ca urmare a scumpirii costului vietii,ii va face sa caute mijloace de usurare.Urmarind exemplul meseriasilor din alte orase ale tarii,vor incerca sa se organizeze,intr-o societate a lor,bazata,in principal,pe intr-ajutorare.Societatea,care apare tirziu,in 1898,sub numele « Baron M.D.Hirsch apartine lucratorilor evrei care formau marea majoritate a meseriasilor dorohoieni.

Articolul1 arata ca era vorba de o « societatea de ajutor reciproc,la caz de boala,infirmitate si deces ».Intrau in ea « toti meseriasii israeliti,fara deosebire de bransa si care isi au domiciliu stabil in orasul « Dorohoi ».Scopul ei era « de a stringe legaturile de infratire »,de « a procura mijloace de vindecare « membrilor sau famililor acestora « fara deosebire de natalitate si regiune ».Mijloacele societatii proveneau din cotizatii,dindonatii si din diverse alte taxe puse asupra membrilorNu cunoastem insa durata ei si nici efectul produs asupra meseriasilor dorohoieni.

Prin aceasta lucrare,am cautat sa evidentiem acele particularitati care deosebesc orasul Dorohoi de celelalte orase din tara si,prin aceasta,sa ne ducem contributia la explicarea procesului economic complex din tara noastra,la sfarsitul secolului trecut.Studiile noastre viitoare vor evidentia si mai mult aceste particularitati.